

ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Наталія Печериця

кандидат педагогічних наук,
викладач кафедри соціальної роботи,
Комунальний заклад
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради,
E-mail: natalapecerica8@gmail.com

Валентина Анголенко

кандидат педагогічних наук,
викладач кафедри соціальної роботи,
Комунальний заклад
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради,
E-mail: v_angolenko@ukr.net

Наразі розвиток інклюзивної освіти в Україні регламентується низкою законодавчих актів: Загальною декларацією прав людини, Конвенцією про права осіб з інвалідністю, Законом України «Про освіту», Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг», Законом України «Про повну загальну середню освіту» та також доповнюється багатьма постановами, наказами та листами Міністерства України. Інтенсивний розвиток інклюзивної освіти у свою чергу передбачає й висококваліфіковану підготовку фахівців до цього виду діяльності. Виходячи з реалій сьогодення у підготовці майбутніх фахівців соціальної сфери не можна оминати аспект формування в них інклюзивної компетентності, що виступає одним із найважливіших професійних якостей.

Питанню формування інклюзивної компетентності привчено наукові розвідки таких вчених: І. Беліке, Т. Бондар, І. Вдовенко, О. Даліби, О. Деркачової, Н. Клименюк, Л. Кальченко, Н. Матвєєвої, О. Ніколаєску, Ю. Пелех, О. Попадич, І. Сасіної, М. Філоненко, З. Шевців та інших.

В умовах сьогодення на соціальну роботу покладено значну відповідальність за вирішення життєво важливих соціальних проблем вразливих категорій населення. Стан готовності майбутніх фахівців соціальної сфери до соціально-педагогічної діяльності в умовах інклюзивної освіти визначається певними критеріями інклюзивної готовності. Науковиця Н. Клименюк розкриває змістову сутність інклюзивної компетентності, як «інтегративно-особистісної професійної сформованості, що зумовлює здатність здійснювати професійну діяльність у процесі інклюзивного супроводу, враховуючи різні можливості осіб з обмеженими можливостями здоров'я, забезпечуючи максимальну включеність їх у суспільне середовище через створення умов реалізації та розвитку особистісних можливостей особи (здібностей, знань, навичок, прагнень), прихованих можливостей, здатності до певної діяльності та соціальної адаптації» [1, с. 79]. Науковцем А. Педорич проаналізовано та виокремлено такі складові професійної готовності до інклюзивної діяльності: інформаційна обізнаність; володіння педагогічними технологіями; знання основ психології і корекційної педагогіки; знання індивідуальних відмінностей дітей; застосування варіативності у процесі навчання; знання індивідуальних особливостей дітей з особливими освітніми потребами [2, с. 102].

Для формування означених критеріїв підготовка майбутніх фахівців соціальної сфери має базуватися на безпосередньому взаємозв'язку теоретичної підготовки та удосконалення практичних навичок діяльності. Розглянемо особливості формування інклюзивної компетентності на основі досвіду Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради у процесі підготовки спеціальності 231 Соціальна робота. До змісту підготовки фахівців соціальної сфери включені такі освітні компоненти професійної підготовки «Теорія і практика інклюзивної освіти», «Превентивна та корекційна педагогіка», «Психологія», «Технології соціальної роботи», «Інформаційно-комунікаційні технології та інноваційні методики у роботі фахівців соціальної сфери» та вибіркові освітні дисципліни: «Основи

інклюзивної освіти», «Гендерночутливі практики у соціальній роботі», Практикум з соціальної адаптації особистості», «Соціальна робота з дітьми і молоддю в інтегрованому та інклюзивному освітніх середовищах» та інші. Важливим аспектом є проходження професійно-педагогічної практика з соціальної роботи у різноманітних соціальних інституціях, в тому числі, й в інклюзивному закладі освіти, де відбувається безпосереднє удосконалення професійних навичок фахівців соціальної сфери у роботі з особами з інклюзією. Також відбувається систематичне залучення здобувачів вищої освіти до науково-дослідницької роботи: написання тез, соціальних проєктів, курсових, кваліфікаційних робіт, участь в конференціях, наукових семінарах, олімпіадах, конкурсах тощо. Також формування інклюзивної компетентності здобувачів освіти відбувається через підвищення їх професійної компетентності у процесі проходження освітніх курсів з отриманням сертифікатів на онлайн-платформах Prometheus, EdWay, EdEra та інших. Відповідна теоретична та практична підготовка майбутніх фахівців соціальної сфери дає можливість отримати необхідні знання, щодо діяльності з особами в інклюзивному середовищі, володіти соціально-педагогічними технологіями діяльності з інклюзивними особами; сформуванню знання щодо основ психології, превентивної та корекційної педагогіки, знання індивідуальних та соціально-психологічних відмінностей інклюзивних дітей з особливими освітніми потребами.

Отже, інклюзивну компетентність як необхідну складову професійного становлення майбутніх фахівців соціальної сфери потрібно формувати в ході системного взаємозв'язку теоретичної та практичної підготовки фахівців соціальної сфери.

Список використаних джерел:

1. Клименюк Н. Формування інклюзивної компетентності в майбутніх соціальних працівників в умовах професійної підготовки. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2017. № 65 (1). С. 72–86.
2. Педорич А. До питання готовності педагогів до інклюзивної освіти. *Освітологія*. 2018. № 7. С. 101–107.
3. Тимошко Г., Гладуш В. Розвиток комунікативної компетентності педагогів в умовах інклюзивного освітнього середовища : монографія. Ніжин : Видавець Лисенко М.М., 2023. 192 с.